

อาหารให้แก่แทนค่าแรงที่แกตัดหญ้าให้
ปู่ซึ่งก็อยู่เป็นสุขมาได้

เรื่องที่ปู่ซึ่งชำนาญอีกเรื่องหนึ่ง คือ
การฆ่าหมา เวลาหมาว้อ⁵ ในหมู่บ้าน
ชาวบ้านจะพากันร้องเรียกแก แกก็จะเดิน
ดม ๆ ไป ด้วยท่อนไม้ไผ่ยาวในมือแก แล้วก็
รีเข้าไปทุบเข้าที่หัวหมาบ้า ทีเดียวกัก็เรียบร้อย
แกก็จะลากศพหมาตัวนั้นเข้าในวัดสถาน
แกไป แล้วเย็นนั้นชาวบ้านก็จะได้ยินปู่ซึ่ง
ร้องเพลงอีกครั้งหนึ่ง

มีเสียงเล่าลือมากมายเกี่ยวกับความ
ลึกลับ อยู่คงกระพันของปู่ซึ่ง บ้างก็ไป
ไกลถึงโคตรตระกูลของแก ที่อยู่เมืองขมุ
แต่ว่าเมืองขมุนั้นจะอยู่ที่ใด คนเล่าก็ได้แต่
ชี้ไปทางเหนือ “*ปุ่น มันไกล ข้ามเขาไป
เหนือปุ่น*” คนขมุเป็นคนโบราณ เขาว่ากัน
อย่างนั้น มีเรื่องคุณเรื่องไสยพิสดารมาก
มาย โดยเฉพาะเรื่องแก้พิษ และทำยาพิษ
สารพัด เด็ก ๆ มักจะถูกห้ามไม่ให้ไปสูงสิง
กับปู่ซึ่งมากนัก กลัวจะไปทำให้คนเฒ่า
รำคาญโกรธเอา “*เดี๋ยวเข็นจะเป่าของใส่
มึงฮู้ก่อ*” แต่สำหรับเด็ก ปู่ซึ่ง เป็นคนแก่
ที่ไม่มีพิษสงอะไรเลย แกไม่เคยโกรธ แกดู
เหมือนจะไม่เคยได้ยิน เสียงล้อเล่นของ
เด็ก ๆ ด้วยซ้ำไป

ปู่ซึ่ง เคยโดนงูกัดหลายหน งูร้าย
บ้าง งูดีบ้าง หมาบ้ากัดแกก็หลายที ขนาด
แมงป่อง ตะขาบ กัดแกก็แค่นอนร้องคราง
อยู่สักวันสองวัน แกมีของดี มียาถอนพิษ
มีคาถาอาคม เคยมีเล่าถึงขนาดว่า แกพูด
กับผีนางไม้ได้... แต่ก็ไม่เคยมีใครรังเกียจปู่ซึ่ง
อย่างมากก็บอกให้แกอาบน้ำเสียบ้าง แกก็
จะผงกหัวจิกจิก ยิ้ม ไม่พูดไม่จา

ปู่ซึ่งเป็นคนพูดน้อย แต่หลายคน
ก็บอกว่า แกเป็นขมุ พูดภาษาเมืองไม่เป็น
เมื่อคราวที่เริ่มมีหมอสาธารณสุขไปตรวจ

ร่างกายประชาชนตามหมู่บ้าน หมอตรวจ
ต้องไปหาปู่ซึ่งถึงบ้าน เพราะแกไม่ยอม
ไปให้เขาตรวจ แต่สำหรับว่าหมอก็จะได้
ตรวจอะไรปู่ซึ่งบ้างนั้น คำเล่าลือไม่กล่าว
ถึง รู้แต่ว่า หมอพบว่าปู่ซึ่งมีฟันงอกใหม่
3 ซี่ ก็เป็นเรื่องโจษจันกันไปว่า ปู่ซึ่งทำ
พิธีต่ออายุ จนกลับมาเป็นเด็กอีก และก็
เป็นที่น่าเชื่อว่า ปู่ซึ่งอาจจะมีอายุยาว
หลายร้อยปี ระยะเวลาที่ปู่ซึ่งจะตายเล็กน้อย
มีคนได้ยินเสียงปู่ซึ่ง ท่องมนต์คาถา เวลา
ดึกดื่น และบางทีแกก็จะเก็บตัวอยู่แต่ใน
บ้านเป็นวัน ๆ ไม่ยอมออกไปไหน บางคืน
แกก็จะร้องเพลงแปลก ๆ ที่ไม่เคยมีใครได้
ยินมาก่อน บางเย็นแกก็ไม่ยอมกินอาหาร
ที่ชาวบ้านแบ่งไปให้แกกิน มีคนบางคน
ไปถามแกว่า เป็นอะไรไปไม่สบายหรือ ปู่
ซึ่งก็จะยิ้ม และบอกว่า “**บ่เป็นหยิ่ง ไกล
ตายแล้ว**” เสียงก็เลยลือกันไปไกลถึงไหน ๆ
ว่า ปู่ซึ่งกำหนดวันตายของตัวเองได้

...ศพของปู่ซึ่งไปถึงป่าเฮี้ยว อย่าง
เจียบ ๆ เจียบเท่า ๆ กับการเดินทางไป ไม่มี
การพักพิงที่ศาลา ไม่มีการสวด แต่พระ
สงฆ์เพียงรูปเดียวก็ทำพิธีส่งวิญญาณปู่ซึ่ง
ได้แล้ว ใจไม่บรรจดังซารปู่ซึ่ง นำด้วย
พระสงฆ์หนึ่งรูป ไม่คานสอดรูเชือกคล้อง
ที่หัวท้ายโลง สัปลายไม้คานวางลงบนป่า
ชายสาม ที่ร่วมขบวนมาส่งปู่ซึ่งขึ้นเชิงตะ
กอน กับป่าที่สี่คือป่าสัปหรือ ผู้ตระเตรียม
เชิงตะกอนและพื้นเผาให้เพียงพอ

เปลวแดดปลิวระยับกลางทุ่ง หลัง
ป่าเฮี้ยว ลมชายทุ่งกระโชกเบา ๆ ฝาโลง
ถูกจัดออก น้ำมันก๊าดราดลง ทั้งในโลง
และที่พะเนินพื้น สัปหรือยกมือพนมไหว้
ร่างปู่ซึ่ง แล้วจ่อไฟตะเกียงไปที่ชายผ้าซุบ
น้ำมัน เป็นเชื้อไฟลุกพริบ ท่วมโลง ท่วม
ร่างปู่ซึ่ง สัปหรือยื่นผ้าถือเหล็กง่าม และ
ขวานใหญ่วางไว้ข้าง ๆ เปลวไฟพระริกขึ้นสูง

จนไฟไม่ตามลำต้นรอบ ๆ เชิงตะกอนไหว
ระริกตาม เสียงพื้นปะทุดังเปรี๊ยะ ๆ ไฟไหม้
เลียลามโลงไม้ แล้วกองฟืนก็ลั่นครี๊ดโลง
บรรจร่างปู่ซึ่งทรุดลงไปข้างหนึ่ง สัปหรือ
ขยับตัวอย่างรวดเร็ว กดกองฟืนอีกข้างหนึ่ง
ให้ทรุดลงตาม...

วิวสองตัวเทียมเกวียนเปล่า
ยืนนิ่งอยู่ใต้ร่มไม้ ใกล้ศาลา พระ
สงฆ์และชาวบ้านห้า พระหนึ่ง ผู้
อาสาส่งวิญญาณปู่ซึ่ง เดินไปที่
เกวียนหยุดที่นั่นอยู่ครู่หนึ่งแล้วทั้ง
หมดก็หันมามองที่เชิงตะกอน “*สิ้น
เคราะห์ สิ้นโศก ไปแล้ว ไปดีเน้อ ปู่
ซึ่ง*” ชายคนขับเกวียนกล่าว แล้วทุก
คน รวมทั้งพระ ก็พากันขึ้นเกวียน
ให้วัวคู่ที่ลากศพเมื่อคืนนี้ พาพวกเขา
กลับสู่ที่ ที่เขามา...

คำแปล

¹ ป่าเฮี้ยว = ป่าช้า แม้แต่ปัจจุบันนี้ บางหมู่บ้านที่ทางไกล ยังนิยมเผาป่า
เฮี้ยวไว้ข้างทาง ศพไม่เคยเผาในวัด

² ละอ่อน = เด็ก ๆ, ศพ = ตาม หรือติดตาม ทั้งประโยคคือคำเตือน
ที่ว่า เด็ก ๆ ไม่ควรตามศพไปป่าเฮี้ยว เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อเรื่องผีหรือสิ่ง
อย่างอื่น เวลาเดินออกจากป่าเฮี้ยวหลังเผาศพต้องไม่เหลียวหลัง หรือ
ไปงานศพมาต้องล้างหน้าก่อนเข้าชานบ้าน ฯลฯ

³ คนพอนตาย = คนที่จะตาย

⁴ ป้อฮ้อยซัง = แปลตรงตัวแบบคำต่อคำ คือ นายร้อยซัง ก็คือ คนค่า
จ้างหรือผู้คุมกองคาราวานว่าก็เรียก ป้อฮ้อยอ้ว ซึ่งก็เท่ากับคนว่าตัว
⁵ หม่าว้อ = หม่าบ้า

